

in Scriptura, quod Deus dederit tale præceptum pro solis laicis, antequam Achimelech loqueretur cum Davide. Nec posterius, quia Achimelech, cum dicebat Davidi: «Si «mundi sunt pueri maximè à mulieribus;» non dabat novum præceptum, sed supponebat jain ante à Deo datum esse. At non erat aliud à Deo datum, nisi quo Sacerdotes obligabant abstinere ab uxoribus, quotiescumque fungerentur officio sacerdotali, seu quotiescumque aliquid sacri ministerii, sive orando, sive hostias offerendo, sive panes sanctos comedendo, peragerent. Itaque sensus Achimelech est hic: Vobis quidem non licet comedere panes sanctificatos, sed solis Sacerdotibus. Si tamen vultis propter præsentem necessitatem comedere, cum alii panes haberi non possint, necesse est vos ea puritate et sanctitate id præstare, qua Sacerdotes facere consueverunt, qui abstinent ab uxoribus, quotiescumque hujusmodi panes comesturi sunt: idem ergo à vobis exigo.

4. Tertium testimonium 1 Paralip. xxiv, 7: «Exiit autem sors prima Jojarib, secunda Jedei, tertia Harrim, etc.» ubi recensentur viginti quatuor familiae Sacerdotum, qui per vices debebant ministrare in domo Domini, iuxta illud, Luc. 1, 5: «Fuit Sacerdos quidam nomine Zacharias, de vice Abia.» Et paulò post: «Factum est autem, cum Sacerdotio fungeretur in ordine vicis sue ante Deum, secundum consuetudinem Sacerdotii, sorte exit, ut incensum poneret.» Constat autem Sacerdotem, quando ministrabat Domino secundum vicem suam, debuisse multos dies perseverare in ministerio. Nam ibidem versu 23 de Zacharia sic legimus: «Et factum est, ut impleti sunt dies officii ejus, abiit in domum suam.» Plerique auctores putant fuisse octo dies unicuique destinatos, nempe à Sabbato usque ad Sabbathum, ut Josephus, Ambrosius, Teophylactus et alii apud Maldonatum in Commentario illius loci. Et colligitur ex illo 2 Paralip. xxiii, 8: «Fecerunt ergo Levitæ, et universus Iuda juxta omnia, quæ præceperat Jojada Pontifex, et assumpserunt singuli viros, qui sub se erant, et veniebant per ordinem Sabbathi cum his, qui impleverant Sabbathum, et egressuri erant.

5. Igitur Sacerdotes per octo dies, relictis domibus et

uxoribus suis, permanebant in templo, et ibi ministabant. Et quidem tempore sacrificii erant in ea parte templi, ubi sacrificia offerebantur. Reliquo tempore habitabant in atrio templi, in domunculis ad id destinatis: quo non licebat uxores introducere. Unde consequens est debuisse à cohabitatione uxorum abstinere. De qua re sic scribit Sciricius papa in Epistola ad Himerium Tarragonensem Episcopum cap. 7: «Dicat mihi nunc, quisquis ille est sectator libidinum, præceptorque vitiorum, si cœstimat, quod in lege Moysis passim sacris ordinibus à Domino laxata sint frena luxuriæ, cur eos, quibus committebantur Sancta Sanctorum, præmonet dicens: Sancti estote, quia et ego sanctus sum Dominus Deus vester? Cur etiam procul à suis dominibus, anno vicis suæ, in templo habitare jussi sunt Sacerdotes? Hac videlicet ratione, ne vel cum uxoribus possent carnale exercere commercium, ut conscientiæ integritate fulgentes, acceptabile Deo munus offerrent. Quibus etiam expleto deservitionis suæ tempore, uxorius usus solus successio-nis causa fuerat relaxatus, quia non ex alia, nisi ex tribu Levi, quisquam ad Dei ministerium fuerat præcep-tus admitti.» Tom. 1 Concilior.

6. Idem, quod ad rem attinet, sentiunt alii Patres. Hieron. 1. 1 contra Jovinianum longè post medium: «Nam et in veteri lege, qui pro populo hostias offerebant, non solum in domibus suis non erant, sed purificabantur ad tempus, ab uxoribus separati; et vinum et siceram non bibeant, quæ solent libidinem provocare.» Similia habet Innocentius 1 Epist. 2 ad Victricium Rhomagensem Episcopum c. 9. Et Beda in cap. 1 Lucæ.

QUÆSTIO VIII.

Quanta fuerit auctoritas Pontificis apud populum?

1. Respondeo: Deus multis modis in veteri Testamento voluit Pontifici astruere et conciliare auctoritatem apud populum. Primo, publica et solemní consecratione, quæ præsente populo, durabat per septem dies. Secundo unctione sacri olei, quod in nullum usum profanum ad-

hiberi poterat. Tertiò ornatu pontificali, qui et gemmis pretiosis, et aurea lamina, et tintinnabulis aureis, et malis punicis omnem alium ornatum, etiam regium longè superabat. Quartò magna copia reddituum annuorum, quæ quidem apud illum populum magni erat momenti. Quintò frequenti colloquio cum Deo, præsertim in rebus dubiis proponendis. Sextò variis ac illustribus miraculis. Ex his aliqua recensebo.

2. Primum contigit in primo sacrificio, quod Aaron obtulit in suo pontificatu. Tunc enim ignis de cœlo descendit, qui coram populo holocaustum devoravit. Quo miraculo ostendit Deus se approbare Sacerdotium seu Pontifikatum Aaronis : Levit. ix, 23 : «Apparuitque gloria Domini omni multititudini : Et ecce egressus ignis à Domino, devoravit holocaustum, et adipes, qui erant super altare. Quod cum vidissent turbæ, laudaverunt Dominum ruentes in facies suas.» Vide simile Exemplum 3 Reg. xviii.

3. Secundum contigit in seditione Core, Dathan et Abiron, qui cum suis sociis vivi à terra absorpti sunt, eo quod rebellionem excitassent contra primatum Moysis, et Aaronis : Num. xvi, 1 : «Ecce autem Core, et Dathan atque Abiron surrexerunt contra Moysen, aliqui filiorum Israel ducenti quinquaginta viri proceres Synagogæ, et qui tempore Concilii per nomina vocabantur. Cumque stetissent adversum Moysen et Aaron, dixerunt : Sufficiat vobis, quia omnis multitudo Sanctorum est, et in ipsis est Dominus. Cur elevamini super populum Domini ?» Et infrà v. 31 : «Confestim dirupta est terra sub pedibus eorum, et aperiens eos suum devoravit illos cum tabernaculis suis, et universa substantia eorum, descederuntque vivi in infernum.

4. Tertium contigit in seditione populi, qui partim incendio perit, partim per intercessionem Aaronis salvatus est : Num. xvi, 41 : «Murmuravit autem omnis multitudo filiorum Israel contra Moysen et Aaron sequenti die, dicens : Vos interfecistis populum Domini. Cumque oriretur seditio et tumultus increaseret, Moysen et Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis. Quod, postquam ingressi sunt, operuit nubes et apparuit gloria

«Domini. Dixitque Dominus ad Moysen : Recedite de medio hujus multitudinis, etiam nunc deleho eos. Cumque jacerent in terra, dixit Moyses ad Aaron : Tolle thuribulum et hausto igne de altari, mitte incensum desuper, pergens citò ad populum, ut roges pro eis : «jam enim egressa est ira à Domino, et plaga desævit. Quod cum fecisset Aaron et eucurrisset ad medium multitudinem, quam jam vastabat incendium, obtulit thymiana, et stans inter mortuos ac viventes, pro populo deprecatus est, et plaga cessavit. Fuerunt autem qui percussi sunt quatuordecim millia hominum et septingenti, absque his qui perierunt in seditione Core.»

5. Quartum contigit circa virginem Aaronis, hoc modo : Cum populus sèpè murmuraret contra Aaronom Pontificem, et aliæ tribus filiorum Israel agrè ferrent, quod ex sola tribu Levi assumeretur Pontifex, qui aliis omnibus imperaret ; voluit Deus in posterum præcavere hujusmodi murmura, et manifesto signo declarare Aaronom legitimè à se electum esse, cui omnes tanquam summo Sacerdoti deberent obsequi. Itaque mandavit Moysi, ut acciperet duodecim virgas à duodecim tribubus Israel, in quibus singulis notata essent singula nomina tribuum Israel. Has cum virga Aaronis poneret in Tabernaculo testimonii, et sequenti die iterum produceret, tunc enim fore, ut una ex omnibus miraculosè floreret, et is deinceps, cuius virga floruissest, tanquam legitimus Pontifex haberetur. Factum est, sequenti die sola virga Aaronis inventa est germinasse, et turgentibus gemmis emisisse flores, qui, soliis dilatatis, in amygdalas deformati visabantur. Ex quo omnes manifestè collegerunt, deinceps soli Aaroni, tanquam Pontifici à Deo electo et designato, non autem aliarum tribuum Principibus, in rebus ad Deum spectantibus obtemperandum esse. Et ne posteros id lateret, mandavit Deus, ut virga Aaronis ad perpetuam rei memoriam in Arca conservaretur. Haec omnia habentur Num. xvii per totum.

QUESTIO XI.

Quæ utilitas colligi possit ex dictis?

1. Respondeo: Duplex utilitas potest colligi: Una ex parte catholicorum: Altera ex parte adversariorum. Nam catholici ex iis, quæ dicta sunt, sic possunt ratiocinari: noster Pontifex multo excellentior et dignior est, quam fuerit Pontifex veteris Testamenti, sicut anima perfectior est, quam corpus, spiritus, quam littera, imago, quam umbra, libertas, quam servitus. Si ergo hebrai, qui murmurabant contra suum Pontificem, à Deo severè puniti sunt; quid nobis fiet, si similiter murmuremus? Et sanè Apostolus de hac ipsa re nos præmonuit: 1 Cor. x, 1 his verbis: «Nolo vos ignorare, fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, et omnes mare transierunt, et omnes in Moyse baptizati sunt in nube, et in mari: omnes eamdem escam spiritualem manducaverunt, et omnes eundem potum spiritualem biberunt: (bebant autem de spirituali consequente eos petra: petra autem erat Christus.) Sed non in pluribus eorum beneplacitum est Deo: nam prostrati sunt in deserto. Hæc autem in figura facta sunt nostri, ut non simus concupiscentes malorum, sicut et illi concupierunt. Neque idololatræ efficiamini, sicut quidam ex ipsis, quemadmodum scriptum est: Sedit populus manducare, et bibere, et surrexerunt ludere. Neque fornicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, et ceciderunt una die viginti tria millia. Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum tentaverunt, et à serpentibus perierunt. Neque murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, et perierunt ab exterminatore. Hæc autem omnia in figura contingebant illis: scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines sæculorum deveinerunt.»

2. Ex quibus verbis tria colligimus, quæ maximè huc spectant. Primum est, quod omnes hebrei magnis beneficiis à Deo affecti fuerint. Nam omnes miraculose transierunt mare rubrum; omnes sub nube protecti sunt;

omnes biberunt ex petra consequente. Alterum, quod multi illorum abusi sint beneficiis sibi concessis, et integrati in Deum extiterint. Et nominatum, quod aliqui murmuraverint contra Moysem et Aarone Pontificem. Tertium, quod propterea graviter à Deo puniti sint. Hinc infert Apostolus, si nos christiani, qui majora beneficia à Deo consecuti sumus, peccemus in Deum, et nominatum si murmuremus contra Pontificem, fore ut multo gravius à Deo puniamur. Et sic est. Maneamus ergo conjuncti cum Pontifice et Episcopis, et sequamur consilium ejusdem Apostoli, qui nos alibi sic hortatur: «Obedite præpositis vestris, et subiacete eis. Ipsi enim per vigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gudio faciant, et non gementes. Hoc enim non expedit vobis:» Hebr. xiii, 13.

3. Adversarii sic possunt ratiocinari. Certè, si prudenter aestimemus ea, quæ in veteri Testamento scripta sunt de Pontifice hebræorum, iniquè agimus cum Pontifice romano, et in multis eum accusamus, ubi innocens est. Primo, objicimus illi arrogantiam, quod *Pontificem Maximum* se appellat, et tamen constat hunc titulum concessum fuisse in veteri Testamento, et quidem ab ipso Deo. Sic enim legimus Levit. xxi, 10: «Dixit Dominus ad Moysen: Pontifex, id est, Sacerdos maximus, inter fratres suos caput suum non discooperiet.» Qui titulus frequenter reperitur in libris Machabæorum et in Evangelio sub ac voce, *Summus Sacerdos*. Si ergo Pontifici in veteri Testamento licuit usurpare hunc titulum, cur in novo non liceat, præsertim cum Pontifex in novo major et excellentior sit, quam fuerit in veteri?

4. Secundò objicimus illi pompam et splendorem in ornatu pontificali. Et tamen scimus Pontificem in veteri Testamento ex peculiari Dei institutione gestasse purpuram, hyacintum, byssum, tintinnabula aurea et mala punica in sacra ueste: tiaram cum aurea lamina in capite: duodecim gemmas in pectore: duos lapides onychinos in humeris auro inclusos. An etiam Deum accusabimus, qui hunc tam rarum et insignem ornatum præcripsit Pontifici in Synagoga hebræorum? Dicamus potius cum Davide: *Dilexi decorem domus tuae*. Nec usur-

pemus illam Judæ proditoris vocem: *Ut quid perditio hæc?*
5. Tertiò objicimus ipsi divitias et potentiam temporalem. Sed immerito. Nam constat Pontificem in veteri Testamento fuisse longè ditissimum, et quidem Deo sic disponente, accipiebat decimas à duodecim tribubus Israel: decimas decimarum à Levitis: primitias, primogenita et oblationes à toto populo. Sane, si Pontifex romanus singulis annis acciperet decimas omnium bonorum à toto orbe christiano: si decimas decimarum ab ecclesiasticis et religiosis: si denique primitias, primogenita et oblationes omnium fidelium, fortasse ditor esset, quām modo est. Si ergo Deus in veteri Testamento voluit Pontificem hoc modo locupletare; cur nos similem fortunam invidemus Pontifici in novo Testamento?

6. Quartò objicimus illi nimiam auctoritatem, qua utitur in Ecclesia Christi. In quo similes sumus hebræis, qui etiam suum Pontificem Aarone hac calunnia onerabant. Sed Deus, et miraculo, et ultione testatus est se velle, ut omnes Aaroni obedirent. Quid ergo nos volumus et molimur? Singuli superiores esse non possumus. Unum aliquem esse necesse est, qui aliis præsit. Si is Pontifex est, quid molesti illi sumus? Nimirū hæc nostra cœcitas et infirmitas est, ut semper aliquid carpamus. Et certum est, si abrogato Pontifice, rex aliquis vel imperator præcesset omnibus in Ecclesia, simili calumniæ fore obnoxium. Igitur post hac moderatius agendum nobis est, et si vere christiani esse volumus, ab omni iniqua criminatione abstinentum.

7. Quintò objicimus illi, quod glorietur de continua serie et successione suorum antecessorum in Ecclesia romana. At nihil culpa hic est. Nam etiam in veteri Testamento successio Pontificum accuratissimè servata est, et speciali miraculo à Deo confirmata. Voluit enim Deus successionem Pontificum manere in tribu Levi, et nullo modo transire in alias tribus. Et in ejus rei perpetuam memoriam effecit, ut virga solius Aaronis, non autem virgæ aliarum tribuum, repente floresceret, et frondescens, in arca Testamenti conservaretur. Nos hic impingimus. Nam relicta legitima successione, quæ est in Ec-

clesia romana, instituimus novos ministros, qui alios ante se nullos agnoscent. In quo similes sumus Jeroboamo, qui ascivit Sacerdotes, qui non erant de tribu ac successione Levi. (3 Regum xii.)

8. Sextò objicimus illi, sicut et aliis Sacerdotibus, cœlibatum, et urgemos matrimonium. Sed profectò, non alia de causa, quam ut nostram lasciviam et turpitudinem excusemus. Alioqui, si ex veteri Testamento pensanda res est, sic argumentari oportebat. Pontifex et alii Sacerdotes Levitici propter sanctitatem officii, quod gerebant, tenebantur abstinere ab usu matrimonii toto illo tempore, quo in tabernaculo vel templo ministrabant. Ad in novo Testamento major est sanctitas officii sacerdotialis; et in illo officio assiduè versandum illis est; ergo magis debent colere castimoniam vitæ, quām in veteri Testamento factum est. At nos lutherani et calvinistæ id non facimus, quia nulla habita ratione ministerii nostri, manemus in perpetuo matrimonii usu, non minus, quām homines sæculares: in qua re, nec Sacerdotes Leviticos, nec Pontificios; sed nescio quos lascivos ac petulcos homines videmur imitari. Præstaret sequi consilium Apostoli 1 Cor. vii, 7: «Volo omnes esse, sicut me ipsum.» Et infra: «Dico autem non nuptis: Bonum est illis, si sic permaneant, sicut et ego.» Et rationem adjungit: «Qui sine uxore est, sollicitus est, quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo; qui autem cum uxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, et divisus est.» Hoc saluberrimum documentum nos contemnimus.

9. Septimò objicimus illi, quod tam ipse, quām alii Episcopi et Sacerdotes, solemni ritu ungantur et consecrarentur; et per contemptum solemus appellare unclos, sed parùm prudenter. Nam constat Deum in veteri Testamento præcepisse, ut Pontifex in capite ungeretur oleo sanctæ unctionis. Et similiter, ut tam Pontifex, quām Sacerdotes, et eorum vestimenta sanguine et oleo aspergerentur. Et quamquam hujusmodi ceremoniæ, quæ in veteri Testamento servatae sunt, non necessario servari debeant in novo: tamen cum à Deo introductæ et approbatæ fuerint, malæ esse non possunt. Cur ergo vel

easdem, vel similes usurpari non licet, si bono fine et intentione adhibeantur? aliqui quid dicemus de unctione regum et imperatorum in novo Testamento? At si illam retinere fas est, cur in alteram tam iniqui sumus? Nostri ministri, qui sine unctione, consecratione, sine successione et vocatione, vel ex tonstrinis, vel ex popinis in officina ecclesiastica subito sese ingerunt; nullum possunt proferre exemplum ex tota antiquitate, quo tueri se queant.

CAPUT VIII.

DE MINISTRIS SINAGOGÆ EXTRAORDINARIIS, QUI ERANT PROPHETÆ.

Duplices erant Prophetæ in veteri Testamento. Aliqui veri, qui à Deo mittebantur. Alii falsi, qui à Deo non mittebantur. Piores, vel vocabantur Prophetæ absolutæ, vel Prophetæ Domini, vel Videntes. Postiores, vel Pseudoprophetæ, vel Prophetæ Baal, vel Prophetæ lúcorum. Quibus aunumerandæ sunt Pythonissæ. De his omnibus dicam hoc ordine; 1 Quinam fuerint veri Prophetæ in veteri Testamento; 2 quod fuerit illorum officium; 3 quomodo probaverint se à Deo missos; 4 an omnes de Christo prophetaverint; 5 quis illorum fuerit præcipiuus, Moyses, an Joannes Baptista; 6 quomodo intelligendum sit, quod Christus ait in Evangelio: *Omnes Prophetæ usque ad Joannem;* 7 quomodo verum sit omnes Prophetas Hierosolymis occisos esse; 8 quinam fuerint falsi Prophetæ; 9 quomodo veri à falsis discernebantur, 10 quid de Pythonissis sentiendum; 11 an etiam in novo Testamento sint veri et falsi Prophetæ.

QUESTIO I.

Quinam fuerint veri Prophetæ in veteri Testamento?

1. Respondeo: Hi fuerunt præcipui:
2. Moyses: Num. xii, 6, et Deut. xxxiv.
3. Josue: Ecclesiastici xlvi, 1.
3. Samuel: 1 Regum ix, 6.
4. David: 1 Regum xvi, 13.
5. Gad: 1 Reg. xxii, 5.
6. Nathan: 2 Reg. vii, 2, et 2 Paralip. ix, 29.
7. Ahias Silonites: 3 Reg. xi, 29, et 2 Paralip. ix, 29.
8. Addo: 2 Paral. ix, 29.
9. Michæas, filius Jemla: 3 Reg. xxii, 8.
10. Elias Thesbites: 3 Reg. xvii, 1.
11. Eliseus: 3 Reg. xix, 16.

Deinde quatuor illi, qui vocantur majores Prophetæ, quorum nomina sunt haec: 1. Isaías, filius Amos: 2. Jeremias, filius Helciae de sacerdotibus, qui fuerunt in Anathod: 3. Ezechiel, filius Buzi, Sacerdos: 4. Daniel, qui et Baltassar. Et alii duodecim, qui vocantur minores Prophetæ, ut Ose, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michæas Morastites, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias. Quibus addi possunt tres alii, qui vixerunt sub finem veteris et initium novi Testamenti. Primus Joannes Baptista, de quo dictum est Luc. i, 76: «Et tu puer Propheta Altissimi vocaberis.» Secundus Zacharias, pater Joannis Baptistæ de quo ibid. vers. 67: «Et Zacharias pater illius repletus est Spiritu Sancto, et prophetavit dicens: Benedictus, etc.» Tertius Simeon, de quo Luc. ii, 26: «Responsum acceperat à Spiritu Sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini.»

2. Præter hos fuerunt etiam aliquot foeminae Prophetissæ, ut Maria soror Moysis, (Exod. xv, 20:) et Debora uxor Lapidoth., (Judic. iv, 4:) et Holda, uxor Sellum filii Thecuæ, (4 Reg. xxii, 14:) et Elizabeth, mater Joannis Baptistæ, (Luc. i, 41:) et Anna filia Phanuel de tribu Aser, (Luc. ii, 36:) et quatuor filiæ